

Education at a Glance: OECD Indicators - 2006 Edition

Summary in Turkish

Bir Bakışta Eğitim: OECD Göstergeleri - 2006

Türkçe Özet

Bir Bakışta Eğitim, eğitimciler, politika yapımcılar, öğrenciler ve velilere OECD ülkelerinin yanı sıra OECD dışındaki bazı ortak ülkelerde de eğitim alanındaki performans ve politikaların bütün nicel ve nitel yönleri hakkında zengin bir veri koleksiyonu sunmaktadır. Performans, kaynaklar, katılım oranları ve okullaşmanın organizasyon biçimi ile ilgili ayrıntıların yanı sıra, raporda temel becerilerin öğretilmesine verilen önem, ideal sınıf büyüklüğü ya da ders yılı süresi gibi konuların değerlendirilmesi için gerekli çeşitli nesnel bilgiler sunulmaktadır.

Eğitim sistemlerinin kalitesinin incelenmesi

2003 yılında, OECD'nin Uluslararası Öğrenci Değerlendirme Programı (PISA) ile OECD ülkelerinde 15 yaşındaki öğrencilerin matematik performansı ölçülmüştür. Finlandiya, Kore ve Hollanda tüm diğer OECD ülkelerindeki ortalama daha yüksek, hattâ yeterlik seviyesinde ortalamanın yarım kat daha üzerinde sonuçlar elde etmiştir. On bir diğer ülke (Avustralya, Belçika, Kanada, Çek Cumhuriyeti, Danimarka, Fransa, İzlanda, Japonya, Yeni Zelanda, İsveç ve İsviçre) OECD ortalamasının üzerinde bir puan elde etmiştir. Avusturya, Almanya, İrlanda ve Slovak Cumhuriyeti OECD ortalamasına yakın bir performans gösterirken, geri kalan 11 ülke ise ortalamanın altında kalmıştır.

Önceki kuşaklar için benzer bir performans karşılaştırması bulunmamaktadır; ancak çeşitli eğitim kademelerinin tamamlanması, eğitim başarı düzeyleri hakkında bazı fikirler vermektedir. Ortalama olarak, tüm OECD ülkelerinde yetişkin nüfusun % 42'si sadece ortaöğretimin üst kademesini bitirmiş durumdadır. Yetişkinlerin yaklaşık %30'u yalnızca ilköğretim ya da ortaöğretimin alt kademesi düzeyinde, %25'i ise yükseköğretim kademesi düzeyinde eğitim almış bulunmaktadır. Ancak, nüfus içinde eğitim düzeyinin dağılımı bakımından ülkeler arasında büyük farklılıklar görülmektedir.

Doğu Asya ülkeleri giderek Avrupa ve ABD'yi geçmektedir. İki kuşak önce, Kore günümüzde Afganistan'ın sahip olduğu yaşam standardına sahip olup eğitim alanında

performansı en düşük ülkeler arasındaydı. Günümüzde, 25-34 yaş arasındaki tüm Korelilerin %97'si ortaöğretimin üst kademesini bitirmiş olup, OECD ülkelerindeki en yüksek orana sahiptir. Bu durum sadece Kore için geçerli değildir. Yalnızca 1995 - 2004 arasında, üniversitede okuyan öğrencilerin sayısı Çin ve Malezya'da iki katı aşmış, Tayland'da %83, Hindistan'da %51 artmıştır.

Asya ayrıca kalite bakımından da iyi bir performans göstermektedir. ABD'de ve Avrupa'nın büyük ekonomilerinin çoğunda, 15 yaşındakiler, PISA değerlendirmesinde ancak OECD ortalamasına yakın ya da ortalamanın altında bir performans göstermiştir. PISA 2003'e katılan altı Doğu Asya eğitim sistemi en yüksek performansa sahip on ülke arasında olup, geride fazla öğrenci bırakmamayı başarmıştır. Tersine, ortalama olarak AB'deki 15 yaşındakilerin %20'si ile ABD'dekilerin dörtte birinden fazlasının performans düzeyi 1. Seviye (en düşük PISA seviyesi) ya da altındadır. Öte yandan, tüm OECD ülkelerinde ortalama olarak en yoksul ailelerden gelen öğrencilerin düzeyinin 1. Seviye ve aşağısı olma ihtimali sosyo-ekonomik köken bakımından en avantajlı olanlardan 3,5 kat daha fazladır.

Sınıfların büyüklüğü: Sınıf mevcudunun az olması her zaman daha iyi olmayabilir

Sonuçlar, öğrenci/öğretmen oranı ile performans arasında basit bir ilişki olmadığını göstermektedir. Bir sınıfta bulunan öğrenci sayısı Japonya, Kore, Meksika, Brezilya, Şili ve İsrail'de 30 ve üzeri iken, Danimarka, İzlanda, Lüksemburg, İsviçre ve Rusya Federasyonu'nda 20 ve aşağısı olmasına karşın, örneğin Lüksemburg'da PISA matematik ölçeğinin en üst grubundaki öğrencilerin oranı ancak %2.7 iken, Japonya'da %8.2'dir.

Öğretmenler ile öğrenciler arasındaki etkileşim, bir öğretmenin sorumlu olduğu sınıf ya da öğrenci sayısı, öğretilen konular, öğretmenin zamanının öğretim ile diğer görevler arasındaki dağılımı, sınıflar içerisinde öğrencilerin gruplandırılması ve öğretimde ekip çalışması uygulamasından da etkilenmektedir.

Cinsiyetler arasındaki denge: Kızlar “eğitim başarısında erkekleri geçiyor

Eğitim alanında diploma oranlarındaki cinsiyet farklılıkları kadınlar lehine değişmektedir.. 55-64 yaş arasındakilerde, ortalama formal öğrenim süresinde yalnızca üç ülkede kadınlar öne geçmekte, ancak 25-34 yaş arasındakilerde, 30 OECD ülkesinden 20'sinde kadınların öğrenim yılı ortalaması daha yüksek olup, geride kalan 10 ülkeden yalnızca 2'sinde (İsviçre ve Türkiye'de) erkekler 0.5 yıl daha öndedir.

Toplam mezuniyet oranlarını cinsiyetler arasında karşılaştırmanın mümkün olduğu üç ortak ülke ve 22 OECD üyesi ülkeden 19'unda ortaöğretimin üst kademesinde kızların mezuniyet oranları erkekleri geçmektedir. Danimarka, Finlandiya, İzlanda, İrlanda, Yeni Zelanda, Norveç, Polonya ve İspanya ile Brezilya'da kızlar lehine fark yüzde olarak 10 puandan fazladır. Erkeklerin mezuniyet oranları Türkiye'de yüzde olarak sekiz puan daha fazla, Kore ve İsviçre'de ise bu fark bir puandan azdır.

Öğretmenlerin maaşları ve iş yükü: OECD çapında karma bir tablo

İlköğretim ve ortaöğretimin alt kademesinde en az 15 yıl deneyimli öğretmenlerin maaşlarının kişi başına düşen GSYİH'ya oranının en düşük olduğu ülkeler, Macaristan (0.91), İzlanda (0.69), Norveç (0.87), Polonya (0.83) ve İsrail (0.73); en yüksek olduğu ülkeler ise Kore (ilköğretimde 2.37, ortaöğretimin alt kademesinde 2.36), Meksika (ortaöğretimin alt kademesinde 2.09) ve Türkiye'dir (ilköğretimde 2.44). Genel ortaöğretimin üst kademesinde, en düşük oranlar Norveç (0.87), Polonya (0.83), İzlanda (0.94) ve İsrail'dedir (0.73).

Ortaöğretimin alt kademesinde en az 15 yıl deneyimli öğretmenlerin maaşları yaklaşık 10 000 Dolar (Polonya) ile 48 000 Dolar ve üzeri (Almanya, Kore ve İsviçre) arasında değişip, Lüksemburg'da 80 000 Doları geçmektedir.

Öğretmenlerin maaşları 1996-2004 döneminde hemen hemen tüm ülkelerde reel olarak artmış, en büyük artışlar Finlandiya, Macaristan ve Meksika'da olmuştur. Aynı dönemde ilköğretim ve ortaöğretimin alt kademesinde maaşlar İspanya'da, hâlâ OECD ortalamasının üzerinde olmakla birlikte, reel olarak düşmüştür.

Kamu okullarındaki yıllık ders saati sayısı ortalaması 704 iken, bu rakam Meksika ve ABD'de 1000 saatin üzerinde, Japonya'da ise 534 saattir. Ders saatlerinin yıl içerisinde nasıl yayıldığı da bir hayli farklılık göstermektedir. Örneğin; bir yıl içerisinde ders yılının 36 hafta olduğu İzlanda'daki öğretmenler, ders yılının 42 hafta olduğu Danimarka'daki öğretmenlerden daha fazla saat çalışmaktadır. Ancak, ders saatleri öğretmenlerin iş yükünün göstergelerinden yalnızca bir tanesi olup, bunlar arasında derse hazırlanma ve not verme ya da ders dışı etkinlikler gibi konularda harcanan zaman da önemli bir miktar tutabilir.

OECD ülkelerindeki öğrenciler ortalama 7 ile 14 yaşları arasında 6847 saat ders görmekte olup, bunun 1570 saati 7 – 8 yaşları arasında; 2494 saati 9 – 11 yaşları arasında; ve 2785 saati 12 – 14 yaşları arasındadır. Ortalama olarak OECD ülkeleri arasında okuma yazma, matematik ve fen dersleri, 9 – 11 yaşlarındaki öğrencilerin zorunlu ders saatlerinin yaklaşık %50'sini, 12 – 14 yaşlarındaki öğrencilerin zorunlu ders saatlerinin %41'ini oluşturmaktadır. 9-11 yaşlarındakilerde, zorunlu ders programında okuma yazmaya ayrılan oranlarda ülkeler arasında %13 ve altı (Avustralya, Şili ve İsrail) ile %30 (Fransa, Meksika ve Hollanda) arasında değişen büyük farklılıklar bulunmaktadır: Çağdaş yabancı dillere ayrılan sürede de %1 ve altı (Avustralya, İngiltere, Japonya ve Meksika) ile %21 (Lüksemburg) arasında değişen önemli bir farklılık bulunmaktadır.

Eğitimin maliyeti: OECD ülkelerindeki GSYİH'nın ortalama %5.9'u

OECD ülkelerinde eğitim harcamaları GSYİH'nin ortalama %5.9'u olup, %3.7 (Türkiye) ile %8 (İzlanda) arasında değişmektedir. Tipik bir OECD ülkesinde eğitim alanında öğrenci başına yapılan harcama ilköğretim düzeyinde yılda 5450 Dolar, ortaöğretimde 6962 Dolar, yükseköğretimde 11 254 Dolardır. OECD ülkeleri teorik ilköğretim ve ortaöğretim süresi boyunca öğrenci başına ortalama 77 204 Dolar harcamaktadır. Toplam rakamlar Meksika, Polonya, Slovak Cumhuriyeti, Türkiye, Brezilya, Şili ve Rusya Federasyonu'nda 40 000 Doların altında iken, Avusturya,

Danimarka, İzlanda, İtalya, Lüksemburg, Norveç, İsviçre ve ABD’de 100 000 Dolar ve üzerindedir. Yükseköğretim kademesinde ise, derslerin çeşitliliği karşılaştırmaları çok daha zorlaştırmaktadır. Örneğin, Japonya’da bir yükseköğrenim öğrencisi için yapılan yıllık harcama yaklaşık olarak Almanya ile aynıdır (Japonya’da 11 556 Dolar, Almanya’da 11 594 Dolar). Fakat yükseköğrenimde ortalama öğrenim süresi Almanya’da 5.4 yıl iken Japonya’da 4.1 yıl olup, dolayısıyla bir yükseköğretim kademe öğrencisi için yapılan kümülatif harcama Japonya’da yalnızca 47 031 Dolar iken, Almanya’da 62 187 Dolardır.

Daha düşük birim harcama miktarı, mutlaka daha düşük başarı oranı demek değildir. Örneğin, Kore ve Hollanda’nın ilköğretim ve ortaöğretim harcamaları OECD ortalamasının altındadır, ancak gerek Kore, gerekse Hollanda PISA 2003 araştırmasında en iyi performansa sahip ülkeler arasına girmiştir.

İlköğretim, ortaöğretim ve ortaöğretim sonrası yükseköğretim kademesi dışı eğitimde öğrenci başına yapılan harcama miktarı 1995 ile 2003 yılları arasında bütün ülkelerde artmıştır. Elde veri bulunan 26 OECD üyesi ve ortak üye ülkeden 16’sında bu artış %20’yi aşmakta olup; Avustralya, Yunanistan, Macaristan, İrlanda, Meksika, Hollanda, Polonya, Portekiz, Slovak Cumhuriyeti, Türkiye ve Şili’de ise %30 ve üzerindedir. Aynı dönemde ilköğretim, ortaöğretim ve ortaöğretim sonrası ve yükseköğretim kademesi dışı eğitimde öğrenci başına yapılan harcama miktarındaki artışın %10 ve altında olduğu ülkeler sadece Almanya, İtalya, İsviçre ve İsrail’dir. Öğrenci sayısındaki düşüş bu değişikliklerin temel nedeni olarak görülmektedir.

Yükseköğretim kademesinde ise durum farklıdır. Elde veri bulunan 27 OECD üyesi ve ortak ülkeden 7’sinde (Avustralya, Çek Cumhuriyeti, Polonya, Portekiz, Slovak Cumhuriyeti, Brezilya ve İsrail) yükseköğretim kademesinde öğrenci başına yapılan harcama 1995-2003 döneminde azalmış olup, bunun temel nedeni öğrenci sayısındaki %30’dan fazla artıştır. Öte yandan, Yunanistan, Macaristan, İrlanda, Meksika ve Şili’de öğrenci sayısında sırasıyla %93, %70, %34, %48 ve %68 oranında artış olmasına rağmen öğrenci başına yapılan harcama önemli oranda artmıştır. 27 OECD üyesi ve ortak ülke arasında yükseköğretim kademesi öğrenci sayısının %10’dan az arttığı ülkeler yalnızca Avusturya, Kanada, Danimarka, Almanya, İtalya, Hollanda ve Türkiye olmuştur.

Kim ödüyor? Hâlâ faturanın asıl sahibi devlet, ama özel finansman da artıyor

Özel finansman oranı Avustralya, Almanya, Kore, Meksika, İsviçre, Britanya ve ortak üye ülke Şili’de %13’ün üzerinde olmasına rağmen, OECD ülkelerinde ilköğretim, ortaöğretim ve ortaöğretim sonrası yükseköğretim kademesi dışı eğitimin ortalama %93’ü kamu tarafından finanse edilmekle birlikte, 1995-2003 döneminde, tüm kademelerde kamu payının arttığı ülkelerin sayısı ile kamu payının azaldığı ülkelerin sayısı ise aynı olmuştur.

Ancak, yükseköğrenimde özel finansmanın payı genel olarak artmıştır. Bu artış, verileri elde edilen ülkelerin yarısında yüzde olarak 3 puandan fazla, Avustralya, İtalya ve Britanya’da ise 9 puandan fazladır.

Yükseköğretim kademesi için özel finansman oranı Danimarka, Finlandiya, Yunanistan, Norveç ve Türkiye’de %5’den az iken, Avustralya, Japonya, Kore, ABD ve Şili’de %50’den fazladır. Özel finansmanın çoğu özellikle öğretim ücretleri şeklinde hane halklarından gelmektedir. Ülkelerin dörtte birinde öğretim ücreti alınmamakta olup, diğer ülkeler arasında ücret düzenlerinde değişiklik görülmektedir.

Eğitime yatırım: Ekonomilere ve bireylere büyük getiriler sağlıyor

Eğitimin finansmanı çoğunlukla kamu harcamaları yoluyla gerçekleşmekte ve çeşitli araştırmalar da bunun iyi harcanmış bir para olduğuna işaret etmektedir. OECD içinde bir yıllık ek eğitimin ekonomik çıktılar üzerindeki uzun vâdede tahmini etkisi genel olarak %3 ile %6 arasındadır. Ekonomik büyümenin nedenlerinin analizi, 1994 – 2004 yılları arasında OECD ülkelerinin çoğunda kişi başına düşen GSYİH’nin en az yarısının emek verimliliğindeki artıştan kaynaklandığını göstermektedir. Verimlilik artışının tümü eğitimden kaynaklanmamaktadır; ancak okuryazarlığın insan sermayesinin bir ölçüsü olarak alındığı bir araştırma, okuryazarlık puanlarını uluslararası ortalamadan %1 daha yükseğe çıkarabilen bir ülkenin elde edeceği emek verimliliği ve kişi başına düşen GSYİH seviyesinin diğer ülkelere sırasıyla %2.5 ve %1.5 daha yüksek olacağını göstermektedir.

Bireyler için de eğitim sağlam bir yatırımdır. İlköğretimin ve çoğunlukla ortaöğretimin zorunlu olduğu göz önünde tutulursa, bu “yatırım kararı” genellikle daha yüksek seviyelere uygulanıp uygulanmayacağına ilişkindir. “Eğitimde şişkinlik” ve diplomanın değerinin aşındığı yolundaki yaygın raporlara rağmen, başlangıç eğitiminin bir parçası olarak ele alındığında, üniversite seviyesinde bir diploma elde etmek için yapılan yatırım, (gelecekteki kazanç beklentileri ile öğrenimin özel maliyeti karşılaştırılarak hesaplanan) %8 üzerinde getiri oranı olan tüm ülkelerde özel yıllık getirileri %22.6 kadar yüksek bir seviyeye ulaştırabilir. Bu yatırım kararının aynı zamanda önemli dolaylı faydaları da vardır. Bir çok ülkede yapılan analizlerde de eğitim seviyesinin daha yüksek olması ile ruh ve beden sağlığının daha iyi olması arasında olumlu bir neden-sonuç ilişkisi olduğu görülmektedir..

Ne var ki; eğitim, cinsiyete bağlı gelir eşitsizliğini ortadan kaldırmamaktadır: Eşdeğer eğitim kazanımları esas alındığında, kadınların kazancı genellikle erkeklerin kazancının ancak %50’si ile %80’i arasındadır.

Demografik değişimlerin etkisi

30 OECD ülkesinden 23’ünde ve Şili’de, zorunlu eğitim gören öğrenci sayısı önümüzdeki 10 yıl içinde azalma durumundadır. Bu eğilimin en güçlü olduğu Kore’de 5 ile 14 yaş arasındaki nüfusun %29 azalacağı öngörülmektedir. 15-19 yaş grubunda ise, Çek Cumhuriyeti, Polonya, Slovak Cumhuriyeti ve Rusya Federasyonu’nda %30 ya da üzerinde düşüş öngörülmektedir.

Bazı ülkelerde, düşüş daha erken başlamış bulunmaktadır. Örneğin, İspanya'da 20 ile 29 yaş arasındaki nüfus önümüzdeki 10 yıl içinde %34 azalma durumundadır.

Katılım oranlarının ve öğrenci başına yapılan harcama oranlarının mevcut seviyelerde kaldığı varsayılacak olursa, bu nüfus eğilimleri Şili ve dördü dışındaki tüm OECD ülkelerinde eğitim harcamalarının azalacağını göstermektedir ve böyle bir durum söz konusu ülkelerde katılım oranlarının ya da öğrenci başına yapılan harcamaların artırılmasına pekâlâ daha fazla olanak sağlayabilir. Bunun tersine, ABD'deki nüfus tahminleri önümüzdeki on yıl içinde finansman baskısı olarak da ifade edilebilecek oldukça büyük bir artışöngörmektedir.

© OECD 2006

Bu özet metin, resmi bir OECD çevirisi değildir.

Bu özet metin, OECD telif hakkı ve yayının aslının ismi belirtilmek koşuluyla çoğaltılabilir.

Değişik dillerdeki özet metinler, aslı İngilizce ve Fransızca dillerinde yayınlanan OECD yayınlarının kısaltılmış çevirileridir.

Bu yayınlar OECD İnternet Kitabevi'nden ücretsiz olarak temin edilebilir
www.oecd.org/bookshop/

Daha fazla bilgi için, OECD Halkla İlişkiler ve İletişim Müdürlüğü,
Haklar ve Çeviri Birimi'ne başvurunuz.

rights@oecd.org

Faks: +33 (0)1 45 24 99 30

OECD Rights and Translation Unit (PAC)
2 rue André-Pascal
75116 Paris
Fransa

İnternet web sitemiz: www.oecd.org/rights/

